



לקחה טוב



התשס"ה

פרשת קרח

יצא לאור ע"י רשת מסודות "מב" טראשט הדב QD יגן שליט"א בקריכת הרב מנשה צדקה שליט"א

פנינים לפרשה

"ויקה קרח בן יצהר בן קהת וגו'"

(טז, א) – לקח את עצמו (רש"י)
אע"פ שהיה קרח מחונן בהרבה מעלות: היה יחסן, תלמיד חכם, עשיר, ופקח, ואולי היה ראוי גם להיות מנהיג בישראל. ולמה לא נתנה לו השררה? כי, "ויקה קרח" – לקח את עצמו. הוא לא המתין עד שיביאו לו עטרת המנהיגות, אלא לקחה בחוזק יד ולכן לא זכה.
(הרבי מפשיסחא)

"ויקומו לפני משה"

(טז, ב)
וכי מספר הכתוב בשבח קרח ועדתו שקמו לפני משה כדין קימה לפני ת"ח? אומר הרב יהושע מקוטנא אדרבא הכתוב מעיד על גנותם. כי הלכה היא שלפני רבו מובהק חייב לעמוד כמלא עיניו כלומר מרגע שרואה. אך קרח ועדתו שטענו שכל העדה כולם קדושים התייחסו למשה רבינו שכל תלמיד חכם שקמים בפניו רק כשהוא לפניו.
(טעם ודעת)

"ויאמרו אלהם רב לכם כי כל העדה כולם קדושים"

(טז, ג)
גם הקב"ה אמר (שמות יט, ה') "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש". אבל ההבדל הוא בזה, שאם יש אחדות בעם ישראל והם כולם כאיש אחד "גוי קדוש" בלב אחד ובדעה אחת אז מתפשטת הקדושה בכל האומה וזהו "ממלכת כהנים וגוי קדוש" – קדוש בלשון יחיד, אבל במצב של פרוד: "כולם קדושים", קדושים בלשון רבים.
(עטורי תורה)

"ומדוע תתנאו על קהל ה'..."

(טז, ג)
כך הוא תמיד בכל מחלוקת שאנשי ריב ומדון חולקים על הצדיקים שבכל הזמנים. על פי רוב מאשימים אותם בחטאים שאין להם שחר ועלילות שוא. דוקא על משה רבינו שהתורה מעידה עליו "והאיש משה עניו מאוד מכל האדם אשר על פני האדמה", לא מצאו אלא לטעון "ומדוע התנאו על קהל ה' – שהוא בעל גאווה."
(הרבי מקוצק)

"המעט מכם כי הבדיל אלוקי ישראל אתכם... להקריב אתכם אליו"

(טז, ט)
הרב יחזקאל אברמסקי היה מחזיק בני תורה בפסוק זה שישמחו בחלקם שזכו להדבק בבורא עולם ובתורתו וכפי שכתב הרמב"ם בסוף הלכות שמיטה ויובל "שלא שבט לוי בלבד נבדל לעבוד את ה' לשרתו ולהורות דרכיו הישרים ומשפטיו הצדיקים

לרבים, אלא כל איש ואיש מכל באי העולם אשר נדבה רוחו אותו והבינו מדוע לעמוד לפני ה'. הרי זה נתקדש קדש קדשים". ומסיים הרב אברמסקי שמי שמכיר, בזכות הנפלאה הזו לא יחפש לעצמו כהונה דהיינו שררה וכבוד כפי שניסה משה רבינו לשכנע את בני לוי "ובקשתם גם כהונה".
(הרב יחזקאל אברמסקי)

"ויחר למשה מאד ויאמר אל ה' אל תפן אל מנחתם"

(טז, טו)
כי העולה והמנחה מארכת האף על הרשעים – ראב"ע
הרואה יתמה על תפלת משה להפיל שונאיו, ולא כן עשה בעשות העגל ושאר חטאים. מזה נשמע דגדול כח המחלוקת שעוקרת רעים וטובים ברבות הפשע, לכן ביקש אל הקב"ה שאל יאריך רחמיו, וישלם להם כפעלם מיד ולא לתור, פן ירבה הנגע בכל המחנה, ושלמה אמר בחכמתו (קהלת ג, א)

"עת לטעת ועת לעקור נטוע", חכם ידע מתי יבקש רחמים ומתי יבקש דין, ואף ראה משה כי החל המחלוקת בתחבולות גדולות ובאנשים גדולים, ומצינו בעכו שמתו אנשים בעבור חטאו והוא איש אחד לא גוע בעונו יהושע (כב, כ) וצריך בקשת רחמים להפיל שונאי ה', ע"ד (גיטין ז') השכם והערב עליהם לבית המדרש. וזה כוונת הרב בקיצור נמרץ, והבן כי הדברים עמוקים, ולפי השגתך תרבה דעת. (אבי עזר)

"וירא כבוד ה' וגו'"

(טז, יט)
נתגלית שכינתו יתברך לכל העדה, כדי שיכירו כי הוא העושה משפט כתוב, והוא הבורר הראוי לשרת לפניו. (אוה"ח הק')

"ויקה קורח"

(טז, א)
לקח את עצמו להיות נחלק מתוך העדה (רש"י). חז"ל מגלים לנו בפרקי אבות (פרק ה, יז) כי מחלוקתו של קורח היתה לא לשם שמים לפיכך אין סופה להתקיים. ותמה ה"שפת אמת" משמע שאם היתה לשם שמים אכן סופה להתקיים והיינו אומרים עליה אלו ואלו דברי אלוקים חיים, ואיך תצויר אפשרות שמחלוקת זאת תהיה לשם שמים, אתמהא?

מתוך ה"שפת אמת" כי טענת קורח "כי כל העדה כולם קדושים" יש לה מקום, והיינו כי בחירת הכהנים בלבד לשמש במשכן גורמת שכלל ישראל לא תהיה להם אפשרות לגשת אל הקודש לשרת את ה'

ויש בזה כאילו אמירה שאינם קדושים ועל זה תלונתו, אדרבא שכולם ישמשו בקודש מפני שהם קדושים, ואכן טענה כזאת יכולה שתהיה לשם שמים. אמנם יש עליה תשובה, והיא כי שפע הקדושה לכלל ראוי שיעבור דרך אותם יחידים המכונים עצמם בכל נפשם לקבל את הקדושה ומשם תעבור ביתר עוז לכלל האומה, משא"כ אם תעבור באופן ישיר אל הכלל שמה תמעט מפני חסרון ההכנה אליה אבל קורח כשטען "כי כל העדה כולם קדושים" התכוון לומר, מדוע אני לא נבחרתי, מדוע אחרך נבחר. כוונה כזאת אינה לשם שמים, ואין סופה להתקיים.. (שפת אמת)

"ויאמר אל ה' אל תפן אל מנחתם, לא חמור אחד מהם נשאתי"

(טז, טו)
מה הקשר בין חלקו הראשון של הפסוק שבו מבקש משה מה' שלא לפנות אל מנחתם לבין החלק השני שבו הוא אומר שלא קיבל טובה ולא הרע להם. וכי זה יכול לשמש סיבה להעתר לבקשתו שלא לפנות למנחתם? והיותר מתמיה איך יכול אדם למעט זכויות שיש לבעל ריבו, ואין הקב"ה מקפח שכר כל בריאה!
מתרץ ה"אור החיים" את הקושיות אחת בחברתה, שטענת משה היא להוכיח כי מזה שלא היה לו אתם שום משא ומתן, ואם אעפ"כ הם שונאים אותו סימן הוא כי שנאתם היא מפני היותם בבחינת הרע הגמור שמתבעו לשנוא לטוב אפילו בלא סיבה, ואם כך הוא המצב ראויים הם שלא תעמוד להם שום זכות.

אמנם אין בזה עיוות במשפט צדק של בורא עולם, שלא לקפח שכר כל בריה, מפני שצדיק מושל ביראת ה', וכשם שיש כח ביד ב"ד להפקיר ממונו של אדם כך יש כח ביד הצדיקים להפקיע זכויותיו של אדם מה שכביכול אין הקב"ה עושה. (אור החיים)

"וירדו הם וכל אשר להם חיים שאלה"

(טז, לג)
מדוע ירדו לשאול בעודם חיים ולא מתו קודם ירידתם לשאול? מסביר ר' לייב חסמן ז"ל כי יש כאן ממידת הרחמים לתת להם חיים עד הסוף כדי שיוכלו לחזור בתשובה אם ירצו, ואכן מצאנו שחז"ל אומרים כי בני קורח חזרו בתשובה ברגע האחרון. (אור יהל)

"ומדוע תתנשאו על קהל ה'" (טז, ג)
"אם לקחת אתה מלכות לא היה לך לברר לאחיך כהונה" (רש"י). ויש להבין מה טענה זו, ומה תליא הא בהא? והנה איתא בגמי' ביומא אין ממנן פרנס על הציבור אא"כ קופה של שרצים תלויה לו מאחוריו, ועוד איתא בגמי' (שם) דלכך לא נמשכה מלכות בית שאול מפני שלא היה בה שום דופי, עוד איתא בגמי' דבי"ד של כהנים היו יושבים ובודקים שכל מי שנמצא בו פסול – לא היו מניחים לו לעשות עבודה. וזאת היתה טענת קר: ממה נפשך, אם בררת לאחיך כהונה על כרחך שהוא מיוחס ואין בו שום דופי, א"כ לא היה לברור את המלכות דאין מעמידים מלך אא"כ קופה של שרצים תלו לו.

(פנינים יקרים בשם ירעות שלמה)

"ויעמד בין המתים ובין החיים ותעצר המגפה"
וישב אהרן אל משה אל פתח אהל מועד והמגפה נעצרה (שם ט"ז)
ולבאורה קשה: מדוע כפל הכתוב שתי פעמים "ותעצר המגפה", "והמגפה נעצרה"? וי"ל עפ"י חז"ל שהמשחית לא רצה להעצר על פי רצונו של אהרן, ולא קיבל המשחית את רצון אהרן בטענה שהוא שלוחו של מקום, עד שהביאו אל פתח אהל מועד ושמע מעצמו מפי השכינה ולפי זה יבוארו הפסוקים: שבתחילה אהרן עצר את המגיפה אך היה זה בניגוד לרצונו של המשחית, ובפעם השניה המגפה נעצרה בהסכמתו של המשחית לאחר שהובא אל אהל מועד ונוכח שכך הוא רצון השכינה. ולפי"ז יובן היטב דקדוקי המילים שבפסוקים שבתחילה כתב "ותעצר המגפה" – כלומר שהמגפה רצתה להמשיך אך אהרן מנע זאת ממנה, ואח"כ כתב "והמגפה נעצרה" – שמעצמה הסכימה להעצר. (אור החיים)

"ודתן ואבירים בני אליאב" (טז, א)
תמה האדמו"ר מגור בעל "חידושי הרי"מ": דתן ואבירים לא היו משבט לוי ולא נתכוונו במאורע זה לעצמם, בכל – זאת נתפרסמו שמותיים בתורה לדראון, ואילו ר"ן מקריבי הקטורת לעצמם דרשו, וחסה התורה על כבודם, הצניעה שמותיים – מה טעם?

הוא מותיב והוא מפרק:
אם יתכן לסלוח לאדם שאין בכוחו להתגבר על יצרו ועל כבודו המדומה, השואף לגדולות, אי-אפשר למחול למי שאין לו טובת-הנאה, והוא מחזיק במחלוקת לשם מחלוקת. צריך לפרסמו לגנאי....

"ואנשים מבני ישראל חמשים ומאתים" (טז, ב)
מי הם? אליצור בן שדיאור וחבריו, האנשים אשר ניקבו בשמות, אע"פ שלא פרסמן הכתוב נתן סימניהם ומתוך המקראות אתה מבין אותם. משל לבן טובים שנמצא גונב כלים מבית-המרחץ ולא היה רוצה בעל הגניבה לפרסמו. התחיל נותן סימניו. אמרו לו: מי גנב כליך; אמר: אותו בעל קומה, שיניו נאות, שערו שחור, וחוטמו נאה, משנתן סימניו ידעו מי הוא. אף כאן. (מדרש)
סח האדמו"ר רבי צבי מלומז:

יש לשים לב: אף שמדובר בגנב, בכל זאת כשבאים להגיד סימן על-מנת להכירו, מזכירים ומבליטים ענין של שבח ומעלה שיש בו, שער שחור וחוטם נאה, משל היו אומרים: גם אם גנב הוא, הרבה מעלות טובות יש בו – וכך היא מדה נכונה כל אימת שמדבר איש ברעהו.

"ומדוע תתנשאו על קהל ה'" (שם)
אמר רבי שלום מבלו:
קורח עניו היה, אבל עניויות פסולה לו, טען: איני צדיק, וגם אחרים אינם צדיקים. לא כן משה רבינו עליו השלום. הוא היה העניו האמיתי אמר: איני צדיק, אבל עמד ישראל כולם צדיקים....

"ואת אשר יבחר בו יקריב אליו" (טז, ה)

הקשה רבי צדוק הכהן מלובלין:
למה אין כל כהן מזרע הכהנים מברך בכל יום "שעשני כהן", כמו שישראל מברך "שאל שעשני אשה"?
והשיב על כך האדמו"ר רבי אברהם-מרדכי מגור:
במכילתא שנינו, כי לפני שחטאו בני ישראל בעגל היו כולם ראויין להיות כהנים, כמו שנאמר "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים", רק החטא גרם שהכהנים לבדם ייבחרו לגשת אל הקודש.
נמצא אלמלי הכהן מברך "שעשני כהן", הריהו כמתכבד בקלון חברו...
ועוד תירץ האדמו"ר:

הרי זוהי גם הבטחה לעתיד לבוא, ולעת התיקון השלם הלא יתקיים הפסוק כפשוטו "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים", כל בני ישראל יהיו שווין, ולכן לא שייך לברך "שעשני כהן" – באשר בחירה זו משל השבט המיוחס לבדו איננה לעד.

"לכן אתה וכל עדתך הנועדים על ה'"

(טז, יא)
דרכם של בעלי-מחלוקת, שהם מסיתין בני אדם בלשון רכה וטוענים שאין כוונתם לטובתם האישית, כי אם לטובת הכלל ולכבוד שמים. כך טענו דתן ואבירים וסייעתם. אבל משה רבינו חשף את המזימה שבלבם ואמר: "הנועדים על ה'", וכן העידה בהם התורה "בהצותם על ה'".
ללמדך: אדם שמדבר סרה בצדיקים סימן שכבר דיבר לפני-כן לשון-הרע על הקב"ה. וממילא נסתבב לחרוץ לשונו על הצדיקים, אלא שעל הקב"ה היה בוש לדבר בריבים... ומכאן אמרו חכמים: כל החולק על רבו כחולק על השכינה, כי בודאי כבר חלק... (הרבי מרדומסק)

"ויחר למשה מאד ויאמר אל ה' אל תפן אל מנחתם לא חמור אחד מהם נשאתי ולא הרעתי את אחד מהם"

(טז, טו)
יעוין ברמב"ן דקאי על דתן ואבירים "אמר משה אל תפן אל מנחתם, אל תפן אל קרבן שיקריבו לפניך ואל תפילה שתפיללו לך" וכו' ע"ש כמה גדול כוח התפילה שאף שמשנה רבינו אמר אח"כ "אם כמות כל אדם" וכו'. ופי התהום כבר נברא בששת ימי בראשית (יעוין רש"י ט"ז ל' ובשפתי חכמים) ורשעותם הוא ממש שאול תחתית,

ואעפ"כ ידע משה שיש בכח תפילה "תשב אנוש עד דכא" לשנות הכל. ולכן הוצרך לבקש משה "אל תפן אל מנחתם", כי כאן אין זה רק ענין העונש, אלא הוא המבחן של אמיתות "נבואת משה" וכמו שאמר "אם כמות כל אדם וגוי לא אלהים שלחני". ומשום זה התפלל משה שלא יפן הקב"ה אל מנחתם ותפילתם. ומשמע דבלא תפילת משה קיימת אפשרות שתפילתם תועיל לבטל הגזירה והנבואה של משה "ופתחה הארץ פיה".

גם רשעים שהם ממש על פי התהום בעומק רשעותם, יש להם עוד אפשרות והמקום לתשובה ולתפילה "תשב אנוש עד דכא" (מדברי מו"ר הגרש"ז ברוידא זצ"ל)

"וישלח משה לקרא לדתן ולאבירים"

(טז, יב)
מכאן שאין מחזיקין במחלוקת שהיה משה מחזיר אחריהם. (רש"י)
תמה רבי משה סופר, מפרשבורג:
ראשית: מה רבותא בכך, פשיטא שאין לחזיק במחלוקת?
שנית: מדוע לא למדו מכך, כי לא זו בלבד ש"אין מחזיקין", אלא שצריך גם לבקש שלום ולרדפו, כדרך שהיה משה רבינו מחזיר אחריהם?
הוא מותיב והוא מפרק:

בעצם לא היה מקום לחזר אחרי דתן ואבירים, אחרי שהחזיקו שלוש פעמים כבעלי מחלוקת: פעם ב"אכן נודע הדבר", פעם ב"ירא ה' וישפטו", ועכשיו פעם נוספת. אולם ביחס למחלוקת "אין מחזיקין", אין אומרים "מוחזק זה לחלוק" – ולעולם צריך לחזר אחריו ולפתוח בשלום...

"לא חמור אחד מהם נשאתי" (טז, טו)

מעשה ברבי אברהם-ישעיה קרליץ, בעל "חזון איש", שנקרא מביתו לעיירה סמוכה כדי לפסוק בנוגע לבהמתו של קצב שעלו בה ספיקות, כשרה או טריפה, הלך לשם רגלי, בדק את הבהמה וסירכותיה, ופסק כפי שפסק, כשעמד לחזור לביתו מיהר הקצב והזמין על חשבונו עגלון וכרכרה להסיעו הביתה, אבל ה"חזון איש" סירב. הפציר בו הקצב והוא נשאר בשלו, אמר:
זה שכתוב במשה "לא חמור אחד מהם נשאתי", או בשמואל הנביא "וחמור מי לקחת" – וכי תעלה על הדעת שהתפארו הנביאים כי לא התפרצו לאורוה של איש מישראל לקחת את חמורו ממנו? אין זאת, אלא אפילו הזמינו אותם לראות "שאלה" כדי לפסוק הלכה, והעמידו לרשותם חמור לרכיבה, בכל-זאת לא לקחו...

אנכי

רבי מרדכי-חיים מסלונים כך היה אומר:
במקרא מסופר על משה בשבו מצרימה מבית יתרו, שלקח את אשתו ובניו "וירכיבם על החמור", ומבואר במדרש, שהוא החמור שעתידי מלך המשיח לבוא רכוב עליו לעת קץ. הוא שאמר משה: אפילו בבואי מצרימה למענכם, כדי לגאלם, לא השתמשי בחמור אחד מהם אלא בחמור הפלאי...

"זכרון לבני ישראל למען אשר לא יקרב איש זר אשר מזרע אהרן הוא להקטיר קטרת לפני ה' ולא יהיה כקרח וכעדתו" (יז, ה)

הנצי"ב זצ"ל ביאר דיש שני סוגים בבעלי מחלוקת, האי יש שכוונתם להזיק ומטרתם "תועלת הפרט" הבי. יש שכוונתם לטובה, "לשם שמים". במחלוקת קורח ועדתו היו משתי הסוגים קורח נתכוון לטובת עצמו. ודתן ואבירם היו אנשי ריב ומדון, אבל בעדתם נזדמנו גם תמימים, בעלי כוונה רצויה שעליהם מעיד הכתוב שהיו "נשיאי עדה קרואי מועד אנשי שם".

אכן התורה מזהירה על כל מחלוקת שהיא אסורה. "ולא יהיה כקרח שנתכוין להנאת עצמו. וגם לא "כעדתו" – שבתוכה היו תמימים שנתפתו להאמין שזוהי מחלוקת לשם שמים.

"ואם בריאה יברא ה'" (טז, ל)
מבאר בעל "חתם סופר":

זה שנסתפק משה רבינו (שאמר "ואם" לשון ספק) בבריאת פי הארץ, ולא ידע על כך ברוח הקודש? משום שנברא ערב שבת בין-השמשות ביחד עם קברו של משה רבינו (ראה: אבות, פרק חמישי) והקב"ה העלים ממנו בריאה זו, כמובן מאליו.

"דבר אל בני ישראל וקח מאתם מטה וכו'" (יז, יז)

הענין, כי טעות קרח ועדתו היה, כי חשבו כי הכהונה אינה ענין סגולה וטבעי לזרע אהרן, רק ענין כשרון פעולה, אשר הכהנים חוטאים או הישראלים המה מקודשים במעלה יותר מהכהנים, ראוי להם הכהונה, וכמעלת דוד וזרעו למלוכה "אם ישמרו בניך בריתי כו" (תהלים קל"ב), שעל תנאי.

ולכן הראה להם כי מעלת אהרן הוא טבעי וסגולי, כערך מעלת ישראל אשר נשבע להם הקב"ה שלא יחליפם וכו' (גיטין נ"ז), כן ברית מלח באהרן, ולוי נקרא ע"ש שמיוחד לעבודה כמ"ש במדרש (מובא ברש"י בראשית ט"ז כ"ט) שגבריאל העלה למעלה כו'. ולכן צוה הקב"ה ליקח שנים עשר מטות ומטה אחד למנשה ואפרים, להורות כי לבית אבותם מצד התולדה, לא מצד כשרון הפעולה, אשר ראובן הפסיד הבכורה עבור שהיה (בראשית מ"ט ד) "פחו כמיס", ונתנה לבכור רחל עבור כשרונו, רק מצד התולדה, ובכ"ז מטה אהרן פרח כו' ויגמול שקדים. ולכן לעוה"ב יקחו מנשה ואפרים חלק אחד, כדאי"י פרק יש נוהלין דף קכ"ב ברשב"ם ותוסי" שם דה"מ ואידך. וכן אמרו בספרי (ס"פ מ"ח) גדולה ברית שנכרתה לאהרן מברית שנכרת לדוד כו', אהרן זוכה לבנים צדיקים ורשעים, ועיין ירושלמי פרק הניזקין בזה (ע"ש הי"ט).

לכן אמר "למשמרת.. לבני מרי ותכל תלונותם כו' עד עולם, כי אולי יאמרו אהרן ובניו היו הגדולים במעלה, להם היה ראוי הכהונה, לא כן עכשיו, לכן מהמטות יראו כי הוא ענין טבעי וסגולי לכל המטה, יהיו אידך שיהיו ודו"ק. (משך חכמה)

"ויצץ ציץ ויגמל שקדים" (יז, כג)
מדוע נבחרו השקדים מכל שאר הפירות לאות הזה על כן אומר הרב שלמה זלמן הכהן קוק על פי המשנה במעשרות (פרק א' משנה ד) שיש שני סוגי שקדים כדתנין

"החייב בשקדים המרים פטור במתוקים, החייב במתוקים פטור במרים". הראשונים מרים בתחילתם ומתוקים בסופם והאחרונים ההיפך מתוקים בתחילתם ומרים בסופם. וכך עייני המחלוקת והשלום, המחלוקת מתוקה כביכול תחילתה, וכולם ששים ליטול בה חלק, אך רע ומר אחריתה ואילו השלום בתחילתו דורש יגיעה והשתדלות ואוכלים מרורים עד שמתפשרים בין הצדדים אף לבסוף כאשר מגיעים לשלום כולם נהנים ממתקויות. (מובא באוצר החיים)

"כל תרומת הקדשים אשר ירימו בני ישראל... ברית מלח עולם" (יח, יט)

כמו המלח. אף שמחסר את הדבר הנמלח בו, הרי הוא מקיימו ומחזיקו ויוצא הפסדו בשכרו, כך תרומת הקדשים. אף שהנותן נחסר, אבל הם מקיימים נכסי הנותן: כפי שדרשו חז"ל: "והאיש אשר יתן לכהן לו יהיה". אשר יתן לכהן – מי שמפריש מממונו ונותן לכהן – "לו יהיה", בסופו של דבר יהיה של הנותן. (ר' יהושע מקוטנא)

"מחלוקת"

אומר המגיד מקוזניץ שיותר טוב שלום שלא לשם שמים ממחלוקת שהיא לשם שמים. (המגיד מקוזניץ)

הליכות והלכות

מדיני אמירה לגוי

אחת השאלות המצויות בשבת ובפרט בחוץ לארץ זה ההנאה ממלאכת גוי בשבת וכן אמירה לגוי לעשות מלאכה בשבת חכמים אסרו לומר לגוי לעשות מלאכה בשבת הן בדבר שאיסורו מדרבנן. ויותר מזה אפילו עשה מעצמו בלי שיגידו לו במיוחד לצורך ישראל גם כן אסור ליהנות מן המלאכה בשבת, פרט למקרים שיפורטו לקמן. תקצר היריעה מלפרט את כל הדינים והפרטים של דין זה ויש להזהר לא ללמוד דין מחברו כיון שיש שנוי בפרטים וצריך לבאר את הדינים במקרים המצויים.

כאמור לעיל גוי שעשה מלאכה עבור ישראל מבלי שיתבקש לכך גם אסור ליהנות ממלאכה זו. זה נאמר רק אם המלאכה מביאה הנאה ישירה ליהודי, כגון: יש חושך גמור בחדר ובא גוי והדליק לצורך היהודי אפילו מבלי שיגידו לו, אסור ליהודי ליהנות מאור זה. אבל אם היה כבר אור בחדר רק הגוי הוסיף אור וכך נוח יותר לקרוא באותו אזור שהיה כבר אור-מותר. ובמקרה זה שיש כבר קצת אור מותר גם לבקש מהגוי בדרך סיפור ולא בדרך צווי, כגון: "קשה לקרוא באור חלש" וכדו', וכן אם רוצה לישון ורוצה שהגוי יכבה את האור מותר לרמוז כגון: "קשה לישון באור" כיון שזה לא הנאה ישירה. אם כבה לו הגוי או שכח לחבר את השקע של המחמם לאוכל לשבת אסור אפילו לרמוז לגוי להדליק את האש ואפילו יעשה כן

הגוי מעצמו אסור ליהנות מאוכל זה כשהוא חם. ואם התקרה האוכל לזה שרמו לגוי אסור לאכול המאכל גם כשיתקרה עד מוצאי שבת ולאחרים מותר לכשיתקרה (עין "מלכים אומניך" פ"ב סעיף ג' בשם הרב אלישיב שליט"א).

מקרה - שכח לכבות את האור כמובן שאסור ליהודי לפותחו שהרי מדליק את האור אבל מותר לומר לגוי שיפתח ויוציא את האוכל וכן מותר לומר לו להוציא את השקע בזמן שהמקרה לא עובד (אור לציון). ובמקרה שפתח כמובן שאסור ליהודי לסגור חזרה כיון שיכבה את האור ואם יש צורך מותר לספר לגוי שלא יכול לסגרו ולפתחו עם נורה והגוי יבין מעצמו ויוציא את הנורה אבל אסור לצוות עליו לעשות כן.

יש להעיר שדעת הגאון הרב אלישיב שליט"א שאין לרמוז לגוי להדליק או לרבות אפילו במקום שיש כבר אור. ורק הגוי מוסיף, כיון שזו פעולה גמורה של הדלקת אור ("מלכים אומניך" פ"ד סעיף ב').

הדלקת חימום במקום שהקור עז: אם קר אבל לא קור עז מותר לומר לגוי להדליק חימום לצורך תינוקות או לצורך זקנים אבל אם הקור עז עד שמים שעומדים בחוץ קופאים מותר אפילו לצורך גדולים להדליק את החימום.

הפעלת מזגן: יש פוסקים שדימו דין זה לחום ולכן אם חם מאוד ומצטערין מותר לומר לגוי להדליק את המזגן. ויש פוסקים (אור לציון) שהתירו רק אם זה יביא לנזק כגון לחולים או זקנים או לתינוקות.

אמירה לגוי במקום מצוה: אם יש צורך מצוה או הפסד גדול או צער מותר לאמר לגוי לעשות מלאכה דרבנן בלבד אבל לא מלאכה דאורייתא כגון: צריכים להביא לבית כנסת אוכל לסעודה שלישית דרך רחוב שהוא כרמלית (שלא רשות הרבים שאין רחב 8 מטר) אפילו אין עירוב שם. דוגמא נוספת: מותר לומר לגוי לכבות גז בוער כשיש חשש שיתכבה מאליו ויבוא הגז להתפשט בבית (כיון שכבוי כזה הוא מדרבנן).

אין מפתח לבית כנסת ואין עירוב מותר לומר לגוי להביא במקום שאין רשות הרבים כ"ל. מותר לאמר לגוי לטלטל מוקצה כגון להוציא את הפמוטות מהשולחן בשבת או שכח דבר מוקצה בחצרו ומפחד שיגנב מותר לאמר לגוי להכניסו לביתו ואם יש הפסד גדול מותר אפילו במקום שאין עירוב ואין רשות הרבים. ההמשך בשבוע הבא אי"ה.

**שבת שלום
ולמוד מהנה!!!**



Time Out for Values

E-mail info@tovnet.com

FOR THE FURTHERANCE OF JEWISH AWARENESS WORLDWIDE

16 Dolson Rd * Monsey * N.Y. * 10952 * TEL(845)352-7474 * FAX(845)352-7517

MONSEY ישיבה וכולל 11 Calvert Drive משרד ראשי 16 Dolson Road T. 845-352-7474 F. 845-352-7517	QUEENS בית מדרש וכולל בקר וערב 68-58 147 St. Flushing T: 718-263-6655 F: 718-268-4739	BROOKLYN 1950 E. 7 St. 718-251-9676	STATEN ISLAND בית מדרש וכולל בקר וערב 5 Oakville Street 718-761-9913	MIAMI שיעורים והרצאות 305-502-3876	ISRAEL בית מדרש וכולל "לקח טוב" רה שאל תתק 40 סנה ד"ה 02-586-7469 לאברכים תלמידי הכמים מ'תלנים ירושלים	ISRAEL בחסות בקב"צ "היכל אליהו" 972-3-504-4276	MEXICO כולל ישיבה ומדרשה לנשים Tecamachalco Mexico City T. 525-55589-8756 F. 525-55589-9101
--	--	--	---	---	---	--	--

המנומנים לזכות ביום לימוד או יותר במהלך וישיבת לקח טוב
הלומדים בעמל וביגיעה ובהתמדה עצומה לרפואה, להצלחה, לפרנסה טובה, ולדע של קימצא, ליווגחה, לחזרה בתשובה, לעילוי נשמה.
נא לפנות בהקדם למשרד האגודה עם שמונת ושם אימם. תזכר למצוות. 845.352.7474

מעשי חכמים

'כמה שהמצב גרוע עתה, אם תהיה מחלוקת - הוא יהיה גרוע פי כמה'

"ויקח קרח" (טז, א)

בתקופתו של האיגרות משה' זצ"ל, היתה קהילה בעיר אחת באמריקה, שהלכה ונתדלדה גם בחומר וגם ברוח. ראשי הקהילה, בראותם זאת, החליטו להביא ת"ח מפורסם שיכהן כהמרא דאתרא, וגם יפתח ישיבה בעיר, ועל ידי כך ייגרם חיזוק כללי במקום.

בקונטרס 'קול התורה', היוצא לאור באירופה, מסופר שאנשי הקהילה מיהרו ליישם את ההחלטה, והת"ח שהגיע לכהן כרב, אכן ייסד גם ישיבה בעיר. אמנם, עד מהרה התברר שיכוון שהוא למד בישיבות בליטא, בתוקפה לפני השואה, והוא בגיל מבוגר, אין לו שפה משותפת עם בני הדור הצעיר של אמריקה, וכך יצא שעמלו היה לריק, משום שהצעירים לא רצו ללמוד בישיבתו. בני העיר לא הועילו אפוא בתקנתם, והמצוקה הרוחנית בעיר הלכה וגדלה.

כמה בעלי-בתים החליטו לעשות מעשה, ולהזמין אברכים צעירים מליקוואד כדי שיפתחו ישיבה אחרת, ואלה בהכירם את השפה ואת המנטליות האמריקאית, יצליחו להבקיע פתח לליבותיהם של בני הנוער ולמושכם אל בית המדרש. לאברכים שהוזמנו לקהילה הוצע כסף רב, אולם כבני תורה אמיתיים, שאינם עושים מאומה מבלי להיוועץ בדעתו, דעת תורה, של רבי משה פינשטיין, התדפקו האברכים על דלתו כדי לשאול אותו האם נסוע לקהילה היא, אם לאו.

אמר להם רבי משה: מאחר שיש חלק מן הבעלי-בתים שבעיר, המחבבים את הרב המבוגר, הרי אם תגיעו עכשיו לקהילה, תצמח מזה מחלוקת, וממחלוקת יש לברוח כמו מאש.

כשניסו האברכים לטעון, הלא אם לא יילכו לעיר, הקהילה עלולה לרדת לטמיון, השיב הגאון זצ"ל ואמר להם 'כמה שהמצב גרוע כעת, אם תהיה

מחלוקת, יהיה גרוע פי כמה! האברכים צייתו ולא נענו להזמנה. כעבור שלוש שנים הבין הרב המבוגר מעצמו שלא הצליח בתפקידו, ונסע לרבי משה פינשטיין, שיעץ לו לפנות ל...ליקוואד, כדי להזמין כמה אברכים שיבואו לעזרתו, ושם היפנו אותו אל האברכים ההם. בבואם למקום, הכניסו רוח חיים חדשה בעיר, פתחו בתי חינוך חרדיים, והעמידו הדת על תלה. (עלינו לשבח עמ' רצט)

אם האבות בעלי מחלוקת, בניהם יהיו בעלי מחלוקת יותר מהם
ודתן ואבירם יצאו נצבים פתח אלהים, ונשיהם ובניהם וטפם (טז, כז)

ופרשי: "בוא וראה כמה קשה המחלוקת, שהרי ביי"ד של מטה אין עונשין אלא עד שיביא ב' שערות, וביי"ד של מעלה עד כ', וכאן אבדו אף יונקי שדיים".

וצריך ביאור, אם גדולים חטאו, קטנים מה חטאו? ואפשר לבאר עפ"י הרמבן בתחילת פרשת נצבים, על הכתוב 'פן יש בכס שורש פורה ראש ולענה', ששורש רע אצל האב, יפרח וישגה, ובימים הבאים יוצאי פרחים רעים ויצמיח מרורות, כי האב שורש והבן נצר, והזכיר השורש לומר כי הוא יכול להביא כאלו בדורות הבאים.

בזה יוסברו דברי רש"י, והיינו שאם האבות בעלי מחלוקת הרי שבניהם אחריהם יהיו בעלי מחלוקת יותר מהם, על כן אובדים כולם, שמוטב ימותו זכאים, ואל ימותו חייבים.

כי כמו שמקום דגירה של החיידקים הוא הזוהמה, ומשם צומחים חיידקים קטלניים, כך מקום משכן השטן היא המחלוקת, וממנה צומחים חיידקי מות, ה' ירחם.

בוא וראה כמה שנואה המחלוקת. במהר"ם שייק נשאל בסימן ע"ד, על מקרה שהיה בעיר אחת עם בעל-מחלוקת שנדב מנורת ישיבתי לביהכניס,

וגם תכשיט לס"ת, והחזירו לו את התרומה - יען כי מתפאר ומתחרחר היה שיש לו חלק גדול בביהכניס יותר מאחרים.

האיש קבל עליהם בערכאות ובא הדבר אל המהר"ם שיק שישפוט ביניהם, ומסקנתו היתה שישלמו לו עבור שני הפריטים הנ"ל, ותבטל זכותו מהמצוה, וה'שוייתי' והתכשיט יכנסו לרשות הציבור.

לעומת זה, בסימן פ"א פסק המהר"ם שיק שמבעל עבירה מותר לקבל 'שויתתי', וכמו שפסק הרמב"ם (בפרק ג' מהלכות מעשה הקרבנות), שע"י שיקבלו מהם קרבנות יחזרו בתשובה. ועיין ג"כ רמב"ם סוף הלכות רוצח, מה שאין כן הדבר בבעל מחלוקת.

ואגב, כדאי לספר כאן את ששמעתי על אחד מרבניו של מנציסטר, הגר"א עדס, שאחד הכהנים מבני קהילתו אמר לו שחושש מלעלות לדוכן בגלל עבירותיו.

והשיב לו הרב, אם כן אדרבה, חובה עליך לעלות לדוכן, כי על ידי כך יש סיכוי שתיבוש ממעשיך הרעים ותפסיקם... (עלינו לשבח עמ' שכ)



העלון לעילוי נשמת
הצדקנית הרבנית היקרה
רחל בת שרה יגן ע"ה
ת.נ.צ.ב.ה